

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

PROFESIJNÝ A KARIÉROVÝ RAST
pkrmpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Jana Borovská

Rozvoj čitateľskej gramotnosti inovatívnymi metódami

Inovatívne metódy ako prostriedok na rozvoj čitateľskej gramotnosti
u intaktných žiakov primárneho vzdelávania

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Trenčín
2015

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Jana Borovská

Kontakt na autora: Základná škola s materskou školou Horná Poruba
Horná Poruba 84, 018 35Horná Poruba
riad@zshporuba.edu.sk

Názov OPS/OSO: Rozvoj čitateľskej gramotnosti inovatívnymi metódami

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2015
XVI. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: PaedDr. Júlia Ondrejičková

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Primárne vzdelávanie, čítanie, text, čitateľská gramotnosť, čitateľská schopnosť, čitateľská zručnosť, porozumenie textu, inovácia vzdelávania, vyučovanie, aktivizujúce metódy, aktivizácia žiakov, kompetencie žiaka.

Anotácia

Bez schopnosti a zručnosti prečítať akýkoľvek text by sa človek nedopracoval k žiadnym informáciám. Bez porozumenia prečítaného textu sa čítanie prejaví v jeho nedostatočnej interpretácii a následnej aplikácii v praxi. Témou práce je čitateľská gramotnosť a jej rozvoj u žiakov primárneho vzdelávania pomocou inovatívnych metód na hodinách Slovenského jazyka a literatúry. Aktivizujúce vyučovacie metódy pomáhajú zdokonaľovať čitateľskú gramotnosť žiakov. Zlepšujú úroveň čítania, porozumenia textu, rozvíjajú čitateľské schopnosti, zručnosti, samostatnosť a tvorivosť žiakov pri práci s textom.

Akreditované programy kontinuálneho vzdelávania

Názov akreditovaného vzdelávacieho programu KV	Číslo akreditovaného vzdelávacieho programu KV
Ako vytvoriť texty a úlohy na rozvoj čitateľskej gramotnosti žiakov 1. stupňa základnej školy	55/2010-KV
Rozvoj čitateľskej gramotnosti na hodinách slovenského jazyka a literatúry	77/2010-KV
Rozvoj čitateľskej gramotnosti v primárnom vzdelávaní hravým čítaním k porozumeniu textu	1441/2014-KV
Ako učiť žiakov spracovať informácie textu	105/2010-KV

OBSAH

ÚVOD	5
1 ČITATELSKÁ GRAMOTNOSŤ	7
1.1 Čitateľská gramotnosť	7
1.2 Technika čítania	8
1.3 Vyučovacie metódy	9
2 INOVATÍVNE AKTIVIZUJÚCE VYUČOVACIE METÓDY	11
3 INOVATÍVNE VYUČOVACIE METÓDY NA HODINÁCH ČÍTANIA	13
3.1 Hodina čítania s využitím brainstormingu a tvorivého písania	13
3.2 Hodina čítania s využitím päťlístka a tvorivého písania	17
3.3 Hodina čítania s využitím pojmovej mapy a metódy INSERT	23
ZÁVER	28
ZOZNAM PRÍLOH	29

ÚVOD

Schopnosť vedieť čítať je základnou zložkou gramotnosti každého jedinca. Ale samotné čítanie bez porozumenia prečítaného textu sa prejaví v jeho nedostatočnej interpretácii a následnej aplikácii v praxi.

Osvedčená pedagogická skúsenosť (OPS) sa zameriava na čitateľskú gramotnosť a jej rozvoj na hodinách slovenského jazyka u žiakov primárneho vzdelávania. Čitateľskú gramotnosť na prvom stupni základných škôl (ZŠ) pomáha rozvíjať inovatívny prístup vo vyučovacom procese. Vzhľadom k tomu je hlavnou témou OPS rozvíjanie čitateľských zručností u žiakov tretieho ročníka ZŠ a využívanie aktivizujúcich metód na hodinách literárnej zložky predmetu Slovenský jazyk a literatúra.

V OPS predkladáme nový prístup, ako porozumenie textu možno skvalitňovať pomocou stimulovania kognitívnych funkcií, ktoré sú pri procese porozumenia textu jeho nevyhnutnou súčasťou a odrážajú sa v jednotlivých úrovniach porozumenia textu. Hlavným cieľom OPS je pomocou inovatívnych vyučovacích metód zlepšiť úroveň čítania a porozumenia textu a rozvíjať čitateľské schopnosti u žiakov primárneho vzdelávania. Čiastkové ciele sú pomocou inovácie vyučovania na hodinách slovenského jazyka a zvlášť pri práci s literárnym textom u žiakov navodzovať pozitívny prístup k umeleckej i vecnej literatúre, zlepšiť u nich vnútornú motiváciu k učeniu a rozvíjať ich tvorivosť, samostatnosť i sebavedomie ako aj k vzťah samotnému procesu vzdelávania.

Vzhľadom k téme je OPS určená učiteľom slovenského jazyka a literatúry na prvom stupni ZŠ. Špecifikuje sa hlavne na hodiny čítania u žiakov tretieho ročníka, no uplatniť sa môže aj na iných vyučovacích predmetoch, či vo vyšších ročníkoch ZŠ. Každý pedagóg, ktorý má záujem o skvalitnenie vyučovania, zvládne použiť opísané inovatívne metódy a prispôbiť si ich potrebám vlastných vyučovacích hodín.

Výsledky posledných meraní funkčnej gramotnosti žiakov ZŠ (štúdie PIRLS, PISA) poukázali na skutočnosť, že žiaci našich škôl dosahujú nízku bodovú úroveň najmä v úlohách na porozumenie a spracovanie textu. OPS opisuje spôsob riešenia daného problému použitím inovatívnych metód na zlepšenie a zdokonalenie čitateľskej gramotnosti žiakov. Je rozdelená do dvoch častí.

Prvá časť vychádza z teoretickej základne problematiky čitateľskej gramotnosti viacerých odborníkov, ktorí skúmajú príčiny a hľadajú metódy zlepšovania a zdokonaľovania čitateľských zručností žiakov. Sú v nej podrobne rozpracované jednotlivé podmienky dobrých čitateľských zručností charakterizujúce čitateľskú gramotnosť, funkcie čítania a správnu techniku čítania. Ďalej sa zameriava na inovatívny spôsob vyučovania a charakteristiku niektorých inovatívnych metód vyučovania, ktoré sa v poslednej dobe dostávajú do popredia.

V druhej časti je rozpracované využitie inovatívnych metód v praxi. Rozoberá štruktúru troch vyučovacích hodín slovenského jazyka a literatúry, špecifikovanú na hodiny čítania, kde sú presnejšie rozpracované ciele a ich taxonómia, rozvoj kompetencií žiaka, vyučovacie stratégie, metódy a formy hodnotenia práce žiaka, či učebné zdroje. Taktiež sleduje vzájomnú súvislosť medzipredmetových vzťahov a prierezových tém. Prácu dopĺňajú prílohy s ukážkami fotodokumentácie z aktivity a výtvorov žiakov, vyplývajúcich z témy vyučovacích hodín.

Inovatívne vyučovacie metódy poskytujú možnosť ako zlepšiť a zatraktívniť vyučovacie hodiny tak, aby boli zaujímavé a zábavné nielen pre žiakov, ale i učiteľov. Žiaci sú aktívnejší, tvorivejší, samostatnejší, učenie sa pre nich stáva hrou. Učiteľ je v roli koordinátora, pozorovateľa a aktívnou činnosťou žiakov nadobúda kompletnejší obraz o vedomostiach a zručnostiach žiakov, čo je prínosom OPS.

1 ČITATEĽSKÁ GRAMOTNOSŤ

Gramotnosť má rozsiahly význam a odráža sa hlavne v kompetenciách človeka. Bez schopnosti a zručnosti prečítať akýkoľvek text by sa človek nedopracoval k žiadnym informáciám.

Mnoho žiakov má nedostatky v čítaní a problémy s porozumením textu a to nielen na I. stupni ZŠ, ale i vo vyšších ročníkoch. Tento fakt sa na vyučovacích hodinách prejavuje najmä pri samostatnej práci žiakov keď majú vypracovať úlohy a cvičenia zo samotnej učebnice, alebo z pracovného zošita a pri vypracovaní úloh, ktorých riešenie vyplýva z textu so zadaním úlohy.

V OPS ponúkame jednu z možností riešenia problému čitateľskej gramotnosti u žiakov primárneho vzdelávania v podobe využitia inovatívnych metód na hodinách slovenského jazyka. Inovácia vyučovania a zvlášť pri práci s literárnym textom umožňuje utvárať pozitívny prístup žiakov k umeleckej i vecnej literatúre. Zlepšuje sa tým vnútorná motivácia žiakov k učeniu a zvyšuje sa ich tvorivosť, samostatnosť i sebavedomie ako aj vzťah k samotnému procesu vzdelávania. Dokonca aj u žiakov s poruchou výslovnosti pozorujeme zvýšenú aktivitu, tvorivosť a záujem o ústny prejav na hodinách.

1.1 Čitateľská gramotnosť

Čitateľská gramotnosť a schopnosť spracovať text tak, aby si žiak vedel z neho vybrať to podstatné čo potrebuje k štúdiu, sa v primárnom vzdelávaní neustále vyvíja a zdokonaľuje. Čitateľská gramotnosť nie je len o schopnostiach a zručnostiach samotného čítania, ale aj o schopnostiach a zručnostiach s textom pracovať.

V mnohých vyspelých krajinách má pojem gramotnosť oveľa širší význam a dnes sa chápe ako súbor vedomostí, zručností a stratégií, ktoré človek nadobúda po celý život, pričom na rozvoj gramotnosti vplyvajú zmeny v spoločnosti, v ekonomike a v kultúre. (Gejdušová, Homolová, Hyplová, 2010)

Čitateľská gramotnosť je východiskovou kompetenciou pre všetky procesy vzdelávania každého jedinca. Má vplyv nielen na pochopenie prečítaného, ale aj na spôsob vyhľadávania informácií, výbere ich zdrojov, hodnotení, či použítí, ako aj v podávaní vlastných poznatkov. Na základe toho, čo vyžaduje čitateľská gramotnosť, nejde nespomenúť proces porozumenia textu.

K lepšiemu porozumeniu textu u žiakov môže dôjsť dvoma spôsobmi: a) zlepšovať proces porozumenia textu u žiakov tak, aby sa naučili klásť si cieľ porozumieť text a nacvičovať u nich postupy uplatňujúce efektívne porozumenie textu; b) používať také pedagogické texty, ktoré pomáhajú porozumeniu textu svojimi vlastnosťami a postupne rastúcou obtiažnosťou rozvíjajú a zlepšujú textové kompetencie žiakov. (Gavora, 1992)

Je preto nutné viesť žiakov k zmysluplnému porozumeniu, pretože ako tvrdí Lapitka (2005, s.94) „ak čitateľ nezachytí autorský význam textu, celkom nevyhnutne nasleduje dezinterpretácia toho, čo mu autor adresoval.“

Bez čítania by nebolo možné nadobúdať nové poznatky a vedomosti potrebné pre učenie aj pre bežný život. Čítanie tak svojím zastúpením vo výchovno-vzdelávacom

processe i mimo neho plní určité funkcie: vzdelávacia funkcia, formatívna funkcia, rozvíjajúca funkcia. (Kovárová, Kurtulíková, 2009)

Každý text, s ktorým žiaci prichádzajú do kontaktu, má pre nich určitý význam a mal by naplniť ich očakávania. Ciele čítania súvisia prevažne s motiváciou, ktoré vedú žiakov k čítaniu. Štúdia PIRLS sleduje dva ciele, ktoré detskí čitatelia uplatňujú najviac (či už v škole alebo mimo nej): čítanie pre literárny zážitok súvisiace s čítaním literárnych textov a čítanie pre získavanie informácií sprostredkované rôznymi druhmi informačných textov. (Kašiarová, 2011, 2012)

1.2 Technika čítania

Technika čítania spolu s porozumením textu patrí k základným zručnostiam čitateľskej gramotnosti. To si vyžaduje dodržiavanie noriem spisovnej výslovnosti, nadobudnutie kvality čítania a osvojenie si rôznych druhov a spôsobov čítania. V primárnom vzdelávaní ide proces počiatočného osvojovania si techniky čítania. Ten začína v prvom ročníku, kde sa žiaci naučia poznať a rozlíšiť všetky grafémy – písmená slovenskej abecedy v texte a postupne sa zdokonaľujú v tempe a kvalite čítania.

Zvládnutie tempa čítania je dobrým ukazovateľom techniky čítania, z čoho vyplýva, že pomalé čítanie narušuje porozumenie, rýchle čítanie negatívne vplyva na správnosť, artikuláciu a výslovnosť a vedie k povrchnej syntéze. (Manniová In: Gavora et al., 2008)

Zručnosť vnímať text možno chápať aj ako techniku čítania, ktorej zlá úroveň sa prejaví tým, že žiak nechápe obsah textu, pretože veľkú pozornosť venuje dekodovaniu grafických znakov - písmen. Medzi schopnosťou žiaka porozumieť text a technikou čítania nemusí byť vždy lineárny vzťah, pretože ak žiak číta nahlas presne, plynulo a rýchlo ešte neznamená, že textu rozumie. (Gavora (1992)

Kvalitu čítania zastupujú jednotlivé prvky, ktoré sa prejavujú **správnosťou, plynulosťou, uvedomenosťou a výraznosťou čítania.**

Správne čítanie sa chápe ako zhoda čítaného textu s jeho písanou alebo tlačenou podobou a je založené na presnej a doslovnej reprodukcii textu, čo vyžaduje ovládanie písmen pre jednotlivé hlásky a analýzu a syntézu slov na stupni automatizácie.

Plynulým čítaním sa rozumie čítanie textu plynulo bez ťažkostí, bez opakovania prvých slabík, prečítaných slov alebo viet, čo si vyžaduje vypestovať u žiakov zručnosti a návyky spisovnej výslovnosti s presnou artikuláciou najmä pri nácviku hlások ô, ä, ktoré sa nezhodujú v zápise s ich výslovnosťou.

Uvedomené čítanie sa často označuje ako čítanie s porozumením. Má špecifické postavenie, pretože je samotnou zložkou a zároveň aj cieľom čítania. Hlavným znakom uvedomeného čítania je, že žiak rozumie tomu čo sám číta a preto nevyhnutným predpokladom uvedomeného čítania je nielen správne plynulé čítanie, ale aj ovládanie pojmov a skrytých významov textu a osvojené poznatky na pochopenie vecnému obsahu.

Výrazné čítanie je hlasné, správne a plynulé čítanie umeleckých a náučných textov, kde sa uplatňujú špecifické zvukové prejavy: frázovanie, intonácia, slovný a vetný prízvuk, modulácia sily, tempa, výšky či farby hlasu. Modulácia hlasu je nezanedbateľným

znakom výrazného čítania, kde sa sleduje: prízvuk, dôraz, frázovanie, intonácia, tempo, dynamickosť. (Manniová In: Gavora et al., 2008)

1.3 Vyučovacie metódy

Azda každý učiteľ sa vo svojej príprave na vyučovanie zamýšľa nad tým, ktorá metóda bude najefektívnejšia pre konkrétnu vyučovaciu hodinu, aby dosiahol stanovený cieľ.

Klasifikáciou vyučovacích metód sa zaoberá viacero odborníkov, ktorí pri delení metód berú do úvahy mnohé kritériá. Skôr ako učiteľ pristúpi k výberu vhodných metód a stratégií, je potrebné aby si uvedomil viacero skutočností, napr. vybavenie triedy, klíma v triede, vek žiakov, ich záujmy, skúsenosti či koľko času má na realizáciu aktivity, a to všetko preto, aby splnil stanovený edukačný cieľ. (Cinová 2013)

Význam triedenia metód spočíva okrem iného aj v tom, že pomáhajú učiteľovi v príprave na vyučovanie, či už dlhodobej alebo krátkodobej a voľba vyučovacej metódy by sa mala podriaďovať aj organizačnej forme vyučovania, pretože je rozdiel vyučovať v triede a na vychádzke. (Petlák, 2000, 2004)

Vyučovacie metódy sa rozdeľujú podľa viacero hľadísk:

- podľa tematického zaradenia do kategórií sa aktivizačné metódy delia na: hry, situačné metódy, diskusné metódy, inscenačné metódy, problémové úlohy, zvláštne metódy.
- podľa cieľa a účelu využitia na hodine: úvodná motivácia žiakov, odreagovanie žiakov (ak klesá pozornosť), diagnostika, výklad (oživenie výkladu), opakovanie prebratého učiva.
- slovné metódy: monologické (vysvetľovanie, výklad...), dialogické (rozhovor, dialóg, diskusia...), písomné práce (slohové práce, kompozície, písomné práce...), práca s knihou, učebnicou (situačné metódy, práca s textom...).
- názorno-demonštračné metódy: pozorovanie predmetov, javov, predvádzanie modelov, pokusov, predmetov, demonštrácia statických obrazov, statická a dynamická projekcia.
- praktické metódy: nácvik pohybových a pracovných schopností, žiacke laborovanie, pracovné činnosti v školských dielnach, na školskom pozemku, grafické a výtvarné činnosti.
- metódy z hľadiska aktivity a samostatnosti žiakov: metódy oznamovacie, metódy samostatnej práce žiakov, metódy bádateľské, problémové, výskumné.
- charakteristika metód z hľadiska myšlienkových operácií: porovnávací postup, induktívny postup, deduktívny postup, analyticko-syntetický postup. (Kotrba, Lacina, 2011)

V OPS sme rozpracovali použitie a význam inovatívnych metód. Z klasických vyučovacích metód sa zameriavame najmä na prácu s textom.

Metóda práce s textom sa radí medzi slovné vyučovacie metódy, ktoré sa zakladajú na spracovávaní informácií z textu a orientujú sa predovšetkým na čítanie s porozumením a to vo všetkých stupňoch vzdelávania. (Fenyvesiová, 2013)

V primárnom vzdelávaní prichádzajú žiaci do styku prevažne s pedagogickým textom v učebniciach. Pedagogický text je charakteristický tým, že nie je zložený z izolovaných

slov či viet, ale zo súvislých jazykových prejavov a z viacerých tém. Pedagogický text sa vyznačuje tromi základnými vlastnosťami:

- komunikačný zámer – autor textu má za cieľ informovanosť a zmena názoru čitateľa, či motivovať čitateľa k uskutočneniu istej činnosti;
- kohézia – vyjadruje vzájomnú súdržnosť, čiže vety nie sú izolované, ale jedna veta sa nadväzuje na predchádzajúce aj na nasledujúce vety;
- koherencia – časti pedagogického textu sú tematicky spojené, zjednotené, čiže hovoria o jednej veci. (Gavora, 1992, 2008)

Text, s ktorým žiaci pracujú môže byť z rôznych zdrojov, napr. učebnice, školské knihy, pracovné zošity, slovníky, encyklopédie, detské i odborné časopisy, prípadne je práca s textom súčasťou práce s počítačom či internetom.

Podľa didaktickej funkcie sa učebnice delia na: vlastné učebnice (výklad učiva, poučky, námety na samostatnú prácu a pod.), cvičebnice (sústava úloh a cvičení), čítanky (cvičebnice čítania - v nižších ročníkoch, neskôr čítanky s umeleckými textami) a osobitné druhy školských kníh (slovníky, atlasy, matematicko-fyzikálne tabuľky, analógie, atď.) (Petlák, 2004)

V OPS sme použili učebné texty z učebnice Čítanka pre 3. ročník ZŠ spolu s pracovným zošitom k Čítanke autorov: Hirschnerová, Z., Filagová, M., Ondráš, M. a knihu Imricha Beluša Školský lexikón slovenských spisovateľov.

2 INOVATÍVNE AKTIVIZUJÚCE VYUČOVACIE METÓDY

Aktívne vyučovanie je založené na uvedomelej činnosti žiakov. Každý žiak má však svoj špecifický spôsob prijímania a spracovania informácií, ktorý sa označuje ako učebný štýl. Učebný štýl žiaka sa mení a vyvíja na základe jeho osobnostných vlastností ako aj jeho prístupu k vyučovaciemu procesu.

Preto je potrebné vytvárať a používať také vyučovacie metódy, ktoré žiakovi umožnia učiť sa čo najlepšie, najľahšie a čo najviac. Zvoliť vhodné učebné aktivity v závislosti od učebných štýlov je pre aktívne vyučovanie veľmi dôležité, pretože môžu učenie žiaka buď posúvať dopredu, alebo brzdiť jeho vzdelávanie. (Sitná, 2013)

Kotrba a Lacina (2011) chápu cieľ aktivizačných metód predovšetkým ako zmenu spôsobu vyučovania a preto sa do výučby zaraďujú také spôsoby, ktoré žiakom neposkytujú hotové poznatky, ale vychádzajú z ich aktívnej práce v skupinách a zo vzájomného prepojenia rôznych predmetov. Aktivizačné metódy delia na: problémové vyučovanie, hry, diskusné metódy, situačné metódy, inscenačné metódy a špeciálne metódy.

V ďalšej časti OPS opisujeme inovatívne vyučovacie metódy, ktoré sú vhodné pre prvý stupeň ZŠ. Vychádzame z charakteristiky inovatívnych metód vyučovania od viacerých autorov: Kotrba, Lacina (2011), Sitná (2013), Cinová (2013), Bieleková, Zvalená (2011). Zameriavame sa na aspekty inovatívnych aktivizačných metód z hľadiska ich náročnosti na prípravu, realizáciu, hodnotenie a použitie vo vyučovacej hodine ako aj na to, ktoré kompetencie sa pomocou nich rozvíjajú.

INSERT

Ide o prepracovaný variant práce s textom. Pomocou metódy INSERT sa zaznamenávajú hlavné myšlienky a jedná sa o značkovanie textu, v ktorom si žiaci označujú informácie podľa presne zadaných znakov:

- √ - známe myšlienky
- + - nové informácie získané z textu
- - - myšlienky, s ktorými nesúhlasí
- ? - údaje, ktorým nerozumie, prípadne sa chce dozvedieť viac.

Učiteľ si môže zvoliť aj viac znakov, ktoré si spolu so žiakmi dohodnú. (Kotrba, Lacina, 2011)

Cinquain – päťlístok

Metóda cinquain (päťlístok) učí žiakov zručnosti zhrnúť informácie, zachytiť myšlienky, pocity a presvedčenia do niekoľkých slov. Výslednou formou je „báseň“, ktorá opisuje alebo reflektuje tému. Slovo cinquain pochádza z francúzštiny a znamená päť, čiže je to päťveršová báseň, ktorá môže slúžiť tiež ako prostriedok na hodnotenie žiakovho porozumenia alebo tvorivého písania na vlastné vyjadrenie sa k téme. Žiaci pri nej dodržiavajú určitú štruktúru písania:

- 1. riadok: jedno podstatné meno
- 2. riadok: dve prídavné mená (alebo sa pýtame aký? aká?)
- 3. riadok: tri slovesá (v našom prípade použitie otázky čo robí?)
- 4. riadok: štyri slová, ktoré majú vzťah k prvému riadku
- 5. riadok: synonymum podstatného mena. (Cinová, 2013)

Brainstorming (búrka mozgov)

Brainstorming je jednoduchá skupinová vyučovacia metóda nenáročná na čas, prípravu, realizáciu i pomôcky a stredne náročná na vedenie žiakov, spracovanie a využitie výsledkov práce. Jej princíp spočíva v tom, že žiaci vyjadrujú svoje názory na zadanú tému. Pomáha rozvíjať slovnú zásobu, kompetencie k riešeniu problémov (sústredenosť na tému, návrhy riešenia), komunikačné kompetencie (výstižné vyjadrovanie, aktívne počúvanie, rešpektovanie pravidiel v skupine) i osobnostné a sociálne kompetencie (zvyšovanie sebavedomia, zlepšovanie klímy v triede). Je vhodná na ktorúkoľvek časť vyučovacej hodiny. Skupinu tvorí celá trieda, učiteľ zvolí spomedzi žiakov iba zapisovateľa, prípadne i pozorovateľa. (Sitná, 2013)

Mentálne mapovanie (pavučina, myšlienkové mapy)

Táto metóda je použiteľná na skupinovú kooperáciu a zameriava sa na grafické znázornenie myšlienok a pojmov vo vzájomných súvislostiach. Myšlienkovú mapu môže vytvárať celá trieda kolektívne, ale aj v skupine či individuálne. Je jedinou metódou, ktorá sa dá použiť v ktoromkoľvek predmete na všetkých stupňoch vzdelávania, dokonca aj v materskej škole. Rozvíja kompetencie k učeniu (vyjadrenie základnej súvislosti medzi pojmami, hierarchické usporiadanie myšlienok), komunikačné kompetencie (prehľadné a logické grafické vyjadrovanie, interpretácia myšlienkových pochodov), personálne a sociálne kompetencie (intenzívna spolupráca v tíme, presadzovanie a prijímanie návrhov v prospech tímu) a kompetencie k riešeniu problémov (vyhľadávanie zhodných a rozličných znakov). Táto metóda sa dá použiť na začiatku hodiny ako motivácia, na hodnotenie vedomostí žiakov či na zhrnutie informácií o učive. (Sitná, 2013)

Aktívne tvorivé písanie

Je to metóda, v ktorej ide o netradičnú písomnú produkciu textu, ktorý je konštruktívne nový, nekonvenčný, ale originálny. Stimuluje sa rôznymi technikami a metódami podporujúcimi tvorivé a samostatné myslenie. Tvorivé písanie pomáha prispieť k zvýšeniu kompetencie komunikovať v materinskom jazyku a prispieva aj k rozvíjaniu a k formovaniu literárnej kompetencie. Techniky tvorivého písania môžu tvoriť hlavné jadro vyučovacej jednotky, úvodnú časť rodiaceho sa textu – pri hľadaní a zadaní témy, pri motivácii, pri samotnej expozícii, ako aj fixačnú a záverečnú fázu hodiny. (Bieleková, Zvalená 2011)

3 INOVATÍVNE METÓDY NA HODINÁCH ČÍTANIA

Človek prichádza denne do styku s rôznym druhom textu. Či je to jednoduchý názov objektu, alebo ucelený umelecký či odborný text v knihách, vždy ide o spôsob chápania a vnútorného spracovania jeho obsahu jednotlivcom.

Problémom mnohých žiakov, s ktorým sa stretávame na vyučovaní je, že nevedia samostatne spracovať text. Často nechápu zadania jednoduchých úloh v pracovných zošitoch, pretože nevedia vyvodit' čo je východiskom zadania pre splnenie úlohy a vydedukovať podstatu zadania. Text v čítanke prečítajú monotónne a po prečítaní majú problém s určením hlavnej myšlienky, v charakteristike postáv, ohodnotení ich konania a správania. Na hodinách literatúry sa u žiakov prejavuje nesprávna technika čítania: tempo, rytmus, dynamika, dramatizácia priamej reči. Žiaci majú taktiež pomerne slabú slovnú zásobu, nechápu význam slov, nedokážu vytvárať synonymá, skladať zmysluplné slová do viet a vety do celku.

Cieľom OPS je pomocou inovatívnych vyučovacích metód zlepšiť úroveň čítania a porozumenia textu a rozvíjať čitateľské schopnosti u žiakov primárneho vzdelávania. Cieľ sme sa snažili naplniť aplikovaním inovatívnych metód na troch hodinách čítania v treťom ročníku ZŠ, ktoré sme zvolili preto, lebo žiakom pomáhajú rozvíjať a zlepšovať nielen čitateľské schopnosti a zručnosti, ale aj kľúčové kompetencie osobnostné, sociálne, komunikačné, k učeniu sa či k riešeniu problémov.

V triede, v ktorej sa realizovali opísané hodiny OPS je päť žiakov – traja chlapci a dve dievčatá. Vedomostná úroveň žiakov je výrazne rozdielna medzi chlapcami a dievčatami. Dievčatá sú úspešnejšie a samostatnejšie, snaživé, dokážu vhodne koordinovať svoju prácu v skupine. Kvalita čítania je u dievčat dobrá, majú osvojenú správnu techniku, čo sa prejavuje najmä pri výraznom čítaní. Ich slovná zásoba je pomerne široká a abstraktné myslenie je na dobrej úrovni. Naopak chlapci značne zaostávajú v technike čítania – často opakujú a zamieňajú slová, domýšľajú si konce slov, nevedia sa pohotovo orientovať v texte, čo im robí problémy pri čítaní s porozumením dlhších textov. Dokonca u jedného žiaka sa ešte stále vyskytuje slabikové čítanie. Chlapci častejšie ako dievčatá majú chyby v pravopise a to nielen v diktátoch, ale aj pri odpise textu. V chápaní nových pojmov a informácií sa u chlapcov prejavuje slabá predstavivosť i abstraktné myslenie.

3.1 Hodina čítania s využitím brainstormingu a tvorivého písania

Ročník: tretí

Predmet: Slovenský jazyk a literatúra - čítanie

Tematický celok: Rozprávanie v próze, poézia - komunikácia

Téma: Telefón

Obsahový štandard: verš

Organizačná forma výučby: 1 vyučovací hodina

Ciele:

- kognitívne:
  - rozlíšiť rozdiel medzi poéziou a prózou – úroveň 1;
  - vysvetliť čo je verš a presne ho určiť v básni – úroveň 2;
  - tvorivo použiť verš vo vlastnej básni – úroveň 3;
- afektívne: reagovať na smutnú či veselú poéziu;

- psychomotorické: doplniť chýbajúce časti veršu v básni.

Metódy: hra, riadený rozhovor, individuálna práca, dramatizácia, brainstorming, tvorivé písanie.

Pomôcky: interaktívna tabuľa, učebnica Čítanka pre 3. ročník ZŠ, Pracovný zošit (PZ) k učebnici Čítanka pre 3. ročník ZŠ, detský telefón, čisté papiere.

Kľúčové slová: poézia, báseň, verš, próza, komunikácia.

Rozvoj kľúčových kompetencií:

- sociálne komunikačné kompetencie (spôsobilosti)
- prejsť svoje myšlienky v písanej i ústnej podobe, počúvať, prezentovať svoju prácu, rozvíjať slovnú zásobu, porozumieť rôznym typom textov;
- kompetencia (spôsobilosť) učiť sa učiť
- vyberať a hodnotiť získané informácie, spracovávať ich a využívať vo svojom učení a v iných činnostiach;
- kompetencia (spôsobilosť) riešiť problémy
- pri riešení problémov hľadať rôzne informácie, skúšať viaceré možnosti riešenia problému a overovať správnosť riešenia, uplatňovať kritické myslenie;
- osobné, sociálne a občianske kompetencie (spôsobilosti)
- použiť základy pre efektívnu spoluprácu v skupine, prijať nové nápady a sám vytvárať nové nápady a postupy pri spoločnej práci - rozvoj individuálnej práce v školskom prostredí, prijímať návrhy členov skupiny - rozvoj tímovej spolupráce.

Medzipredmetové vzťahy: prírodoveda – vlastnosti látok, povolania

Vnútropredmetové vzťahy: pravopis písania vlastných podstatných mien.

Prierezové témy: Osobnostný a sociálny rozvoj (OSR), Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra (ďalej len RLK).

Štruktúra hodiny

Úvod:

Oboznámenie s cieľom hodiny: žiakom sme oznámili, že si utvrdia vedomosti o próze a poézii a vysvetlia si rozdiel medzi nimi, naučia sa čo je verš a nový poznatok o verši budú aplikovať vo vlastnej tvorbe.

Kontrola domácej úlohy: žiakom sme skontrolovali domácu úlohu, ktorú mali v PZ k Čítanke.

Opakovanie a precvičovanie učiva: opakovanie poznatkov o poézii a próze.

Forma práce: frontálna práca, individuálna práca.

Výstupy: štvorveršie na dokončenie príbehu v básni Telefón.

Kritéria hodnotenia: pochvala učiteľom za správne vytvorenie štvorveršia, kde jeden riadok tvorí jeden verš.

Motivačná fáza

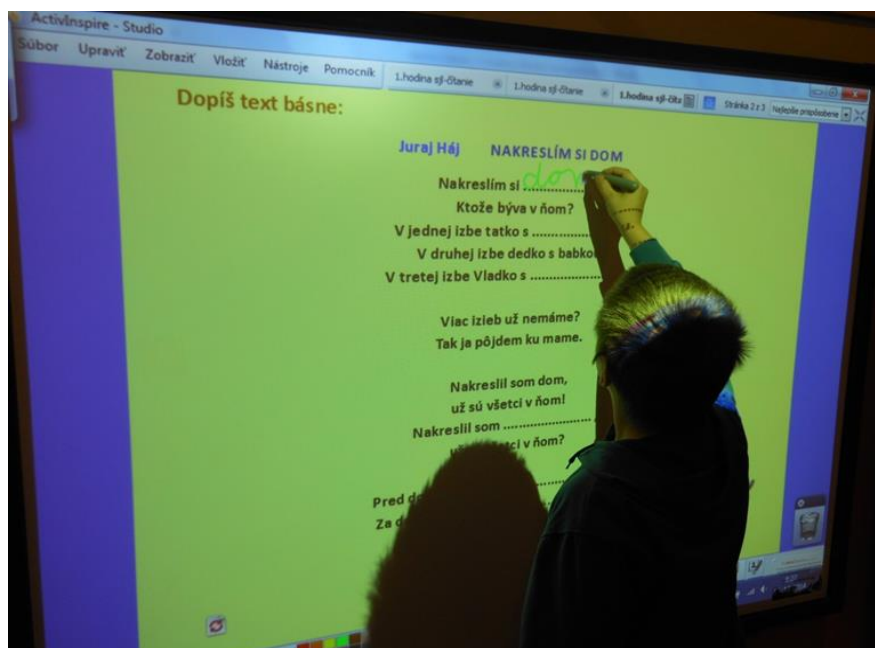
Motivačná hra: telefón – dvaja žiaci sa postavili chrbtom k sebe; ich úlohou bolo dvoma vetami vyjadriť do „imaginárneho telefónu“ svoje momentálne pocity. Dvojice sa navzájom vystriedali. Touto krátkou aktivitou sme chceli navodiť tému čítania – báseň Telefón od Tomáša Janovica (Čítanka strana 24) a taktiež sme chceli zistiť, ako sa žiaci momentálne cítia, či sú pozorní, rozrušení alebo unavení. V hre sme využili prvky dramatizácie. Reakcie žiakov boli, že sa cítili prekvapene, veselo, zvedavo, unavené. Žiakov sme sa opýtali, či sa niekedy cítili opustene. Odpovedali, že iba občas, keď sú doma sami. Porozprávali sme sa o tom, že veľa starých ľudí sa cíti osamotene, pretože väčšinou žijú sami, bez detí, ktoré bývajú mimo nich. Zároveň sme si pripomenuli, že 1.

októbra je Medzinárodný deň starších ľudí /aj seniorov/, čím sme nadviazali na tému RLK moja rodina.

Expozičná fáza

Práca s textom: cieľom expozičnej fázy bolo rozlíšiť rozdiel medzi poéziou a prózou – úroveň 1 a vysvetliť čo je verš a presne určiť v básni – úroveň 2. Žiakom sme prečítali prvé dve strofy básne. Vybrali sme ich zámerne, pretože sa v nich nachádza vysvetlenie (poučka), čo je verš a tiež symbolika samoty dvoch starých ľudí. Opýtali sme sa žiakov, či vedia určiť aký literárny druh je prečítaný úryvok. Žiaci prevažne odpovedali, že sa jedná o epiku - báseň. Vysvetlili sme žiakom, že každý riadok básne tvorí verš a podľa počtu veršov môžeme báseň označiť napr. štvorveršová, osemveršová. Žiakom sme zadali úlohu spočítať počet riadkov v básni, ktorú sme začali čítať. Žiaci úlohu splnili a zistili, že báseň má 32 riadkov a tak sme ju označili ako tridsaťdva veršovú báseň. V čítaní pokračovali žiaci.

Po prečítaní celej básne nasledoval riadený rozhovor. Žiakom sme kladli otázky tak, aby dospeli k lepšiemu porozumeniu a uvažovali aj nad tým, čomu nevenovali pozornosť pri čítaní textu básne. Žiaci sa mali vyjadriť k tomu, aké pocity v nich text vyvolal. Reagovali viac menej tak, že báseň mala smutný podtext s veselým koncom. Chceli sme vedieť, či sa niekedy cítili opustene a smutne a čo urobili, k čomu sa vyjadrovali prevažne v tom zmysle, že občas majú také chvíľky a vtedy idú za niekým blízkym, väčšinou za mamou, alebo za kamarátom. Následne odpovedali na otázky zadane v Čítanke, v ktorých mali vyjadriť prečo postava starkej pustila kľbko vlny z okna a čo sa z neho stalo. Taktiež mali vyhľadať predposledný verš básne a vysvetliť jeho význam. Posledná štvrtá úloha sa týkala rozlíšenia poézie od prózy, pretože mali porovnať báseň Telefón s predchádzajúcim textom s rovnakým názvom Telefón od Tomáša Čelovského (Čítanka strana 21). Správne určili, že predchádzajúci text je próza. Na záver expozičnej fázy hodiny sme žiakom na interaktívnej tabuli prezentovali báseň od Juraja Hája Nakreslím si dom, ktorú sme žiakom nahlas prečítali a následne žiaci jednotlivo dopĺňali chýbajúce slová v básni. Aktivitou sme chceli precvičiť u žiakov pozornosť a zrakovú pamäť.

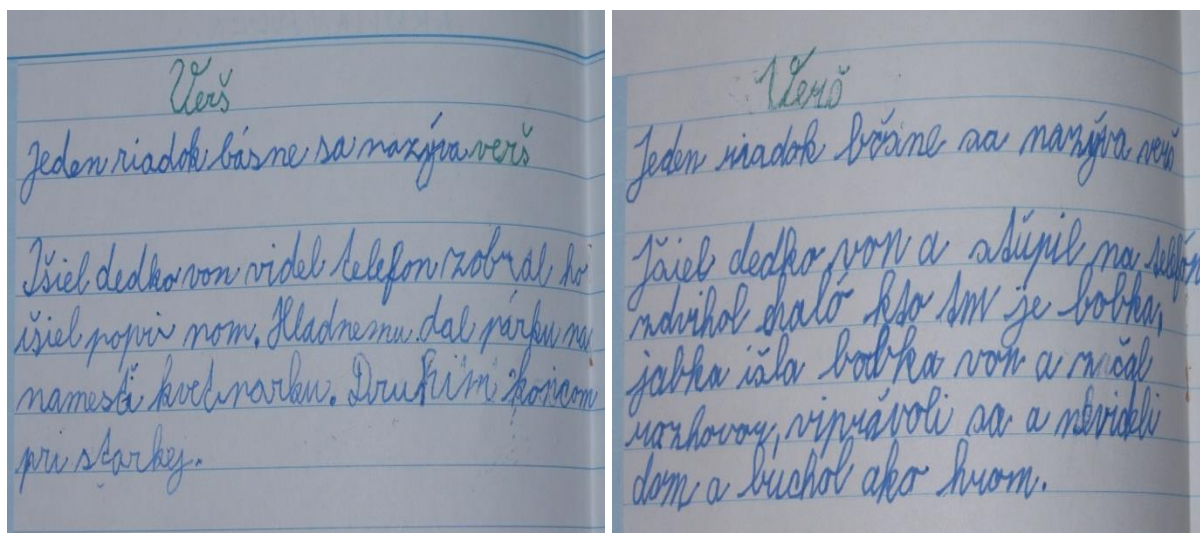

Obrázok 1 Dopĺňanie slov do básne Nakreslím si dom

Prameň: vlastný návrh

Realizačná fáza

Tvorivé písanie: cieľom realizačnej fázy bolo tvorivo použiť verš vo vlastnej básni – úroveň 3. Úlohou žiakov bolo dopísať príbeh z básne štyrmi veršami. Chceli sme, aby vymysleli ako by prebiehalo stretnutie starkej a starkého, ak by sa spolu stretli v parku. Aktivitou sme smerovali k rozvíjaniu tvorivosti a kritického myslenia. Ešte pred vlastnou prácou v skupine sme chceli zaktivizovať myslenie žiakov pomocou brainstormingu. Ich úlohou bolo vymyslieť čo najviac vecí či predmetov, ktoré by sa miesto klbka vlny dali použiť na „telefonické“ spojenie starkej a starkého. Upozornili sme ich na to, že každý predmet musí mať pevné skupenstvo, čím si žiaci zopakovali učivo prírodovedy o vlastnostiach látok. Žiaci pracovali v jednej skupine a navrhli tieto alternatívy: poštového holuba, psíka ako posla so správou, taxíka, šnúry na vešanie bielizne, volanie z okna, dlhej záhradnej hadice, zviazané šnúry od topánok, dlhé lano. Najoriginálnejší návrh bol žiačky Michaely, ktorá povedala, že najlepší by bol had vytvorený z veľkého počtu ľudí. Návrhy žiakov sme zapisovali na tabuľu. Na prácu a na prezentáciu sme žiakom dali limit sedem minút. Tvorivým písaním sme smerovali k prierezovej téme OSR a konkrétne na rozvoj komunikácie, uvedomenie si potreby človeka, keď je v núdzi a akceptovanie pravidiel práce v skupine. Žiaci pracovali individuálne.

Obrázok 2 Dokončenie básne - ukážky práce žiakov

Prameň: vlastný návrh

Diagnostická fáza

Po skončení daného času žiaci jednotlivito prezentovali svoju vlastnú tvorbu. Dievčatá úlohu splnili načas, u chlapcov to stihol iba jeden žiak. Chyby sa vyskytovali – tak u dievčat ako aj u chlapcov - najmä v štruktúre básničky: žiaci nemali štvorveršie, pretože básničku napísali na viac ako štyri riadky. Dvaja chlapci štyri riadky - štvorveršie básne vytvoriť nestihli.

Fixačná fáza – spätná väzba

Žiaci individuálne vypracovali prvú úlohu v PZ k Čítanke na strane 14 (viď Príloha 4), ktorá plne nadväzovala na štvrtú úlohu v Čítanke na strane 24. V PZ mali žiaci farebne rozlíšiť slová z básne od L. Feldeka a slová z príbehu od T. Čelovského. Sledovali sme, či pochopili rozdiel medzi poéziou a prózou a taktiež či sa vedia orientovať v texte s rozličným obsahom a formou. Zvyšné úlohy v PZ sme im dali ako domácu úlohu.

Záver:

V závere hodiny sme vyhodnotili prácu žiakov počas čítania, v individuálnom tvorivom písaní aj počas samostatnej práce v PZ. Pochválili sme ich za prácu a tvorivosť pri práci počas aktivít. Upozornili sme ich na chyby v prvej úlohe PZ. Reflexiou, na ktorú sme použili smajlíky zobrazované na interaktívnej tabuli (viď Príloha 1), žiaci ohodnotili vlastnú činnosť, vyjadrili sa k práci spolužiakov, k aktivitám a aj k tomu, čo bolo pre nich jednoduché a naopak s čím mali ťažkosti.

Analýza vyučovacej hodiny

Žiaci sa na hodine aktívne zapájali do všetkých činností. Podľa pokynov plnili zadané úlohy. V motivačnej fáze sa zaktivizovali hrou na telefón, čo bolo naším cieľom. V expozičnej fáze sa žiakom podarilo určiť presný počet veršov básne v učebnici čítania a po prečítaní celej básne vedeli vyjadriť jej citový podtext. Plnením úloh vyplývajúcich z textu básne správne rozlíšili poéziu od prózy. Na interaktívnej tabuli správne doplnili vynechané slová v básni. V realizačnej fáze sa nám metódou brainstormingu podarilo navodiť u žiakov tvorivé myslenie, pretože sa aktívne zapájali do vymýšľania nových spôsobov telefonického spojenia medzi postavami z básne. Nie všetkým chlapcom sa však podarilo splniť úlohu tvorivého písania. Podľa nás to vyplýva z úrovne ich čitateľských zručností a tiež časového stresu, pretože na samostatnú prácu potrebujú viac času. Hodnotením prác žiakov sme zistili chyby v zložení štvorveršia a v zakončení veršov, ktoré sa vyskytli u všetkých. Žiakom sme vysvetlili, že verše nemajú v jednom riadku a chýba im zvuková zhoda na konci verša – rým. Po vysvetlení si žiaci uvedomili svoje chyby a ústne vedeli zdôvodniť opravu. Vo fixačnej fáze hodiny sme zistili, že dvaja žiaci nezvládli samostatne vypracovať prvú úlohu v PZ, pretože slová vyfarbili nepresne. Správnym vyfarbením sa im mal na obrázku zobraziť mobilný telefón. Na záver hodiny sa sebareflexiou prostredníctvom smajlíkov na interaktívnej tabuli žiaci vyjadrili k vlastnej práci a vyhodnotili prácu ostatných spolužiakov. Vyjadrili svoj názor k priebehu celej hodiny – najviac sa im páčila hra na telefón, práca na interaktívnej tabuli a naopak ťažké pre nich bolo tvorivé písanie, pretože mali ťažkosti s vymýšľaním veršov.

Ciele hodiny sa nám podarilo naplniť čiastočne: žiaci vedeli ústne rozlíšiť poéziu od prózy, vedeli určiť verš v básni a vyjadriť emocionálnu stránku básne, ale nedokázali vystihnúť hlavné znaky básne a príbehu, čo vyplývalo zo samostatnej práce v PZ. Taktiež tvorivo aplikovať nový poznatok o verši sa podarilo iba trom žiakom a aj to nie presne. Uvedomili sme si, že žiaci mali pravdepodobne málo času na písanie a vlastnú kontrolu svojej práce. Preto sme druhú hodinu zamerali na upevnenie vedomostí o verši a doplnenie poznatku o rýme ako zvukovej zhode na konci verša.

3.2 Hodina čítania s využitím päťlístka a tvorivého písania

Ročník: tretí

Predmet: Slovenský jazyk a literatúra – čítanie

Tematický celok: Rozprávanie v próze, poézia – rodina

Téma: Rozprávka o tom, prečo je ujec ujom

Obsahový štandard: homonymá, rým

Organizačná forma výučby: 1 vyučovacia hodina

Ciele:

- kognitívne:
  - zopakovať čo je verš – úroveň 1;
  - rozoznať v básni rým – úroveň 1;
  - uviesť príklad na rým – úroveň 2;

- vyhľadať v básni homonymá – úroveň 1;
- uviesť príklad na homonymum – úroveň 2;
- vytvoriť krátku rýmovanú báseň – úroveň 3;
- afektívne: akceptovať názory spolužiakov a mať záujem o dobrý výsledok skupiny;
- psychomotorické: samostatne sa orientovať v texte básne – úroveň 1; samostatne vyhľadať informácie v texte básne – úroveň 2.

Metódy: čítanie nahlas s porozumením, kladenie otázok, riadený rozhovor, cinquain (päťlístok), tvorivé písanie, hra.

Pomôcky: učebnica Čítanka pre 3. ročník ZŠ, PZ k učebnici Čítanka pre 3. ročník ZŠ, interaktívna tabuľa, slovník cudzích slov, kniha Zlatá brána od Márie Ďuríčkovej, čisté papiere.

Kľúčové slová: poézia, rozprávka, rodina, rodičia, súrodenci, starí rodičia, domov, homonymá, verš, rým.

Rozvoj kompetencií:

- sociálne komunikačné kompetencie (spôsobilosti)
- na základnej úrovni využívať prostriedky medzilidskej komunikácie, uplatňovať pravidlá komunikácie v školskom prostredí;
- kompetencia (spôsobilosť) učiť sa učiť
- vyberať a hodnotiť získané informácie, spracovať ich a využiť vo svojom učení;
- kompetencia (spôsobilosť) riešiť problémy
- hľadať a využívať rôzne informácie na riešenie problémov, overovať správnosť riešenia problému;
- osobné, sociálne a občianske kompetencie (spôsobilosti)
- použiť osвоенé základy pre efektívnu spoluprácu v kolektíve triedy, vedieť prijímať nové nápady, sám vytvárať nové nápady a postupy pri spoločnej práci.

Medzipredmetové vzťahy: prírodoveda, vlastiveda, výtvarná výchova.

Vnútropredmetové vzťahy: rozlišovacie znamienka, význam slov s podobnou zvukovou zhodou, ale s rozdielnym významom – homonymá.

Prierezové témy: OSR, RLK, Multikultúrna výchova (ďalej len MUV).

Štruktúra hodiny

Úvod:

Oboznámenie s cieľom hodiny: žiakom sme oznámili, že si utvrdia vedomosti o verši, ktoré budú aplikovať vo vlastnej básni, naučia sa čo sú homonymá a oboznámia sa s pojmom rým.

Kontrola domácej úlohy: žiakom sme skontrolovali domácu úlohu z predchádzajúcej hodiny čítania – dokončiť úlohy v PZ k básni Telefón.

Opakovanie a precvičovanie učiva: opakovanie poznatkov o poézii a verši.

Forma práce: frontálna práca, práca v skupine, individuálna práca.

Výstupy: vlastné päťveršové vyjadrenie žiakov k téme Báseň – cinquain (päťlístok), osemveršová báseň s témou Rodina.

Kritéria hodnotenia: pochvala učiteľom za správne vytvorenie osemveršovej básne.

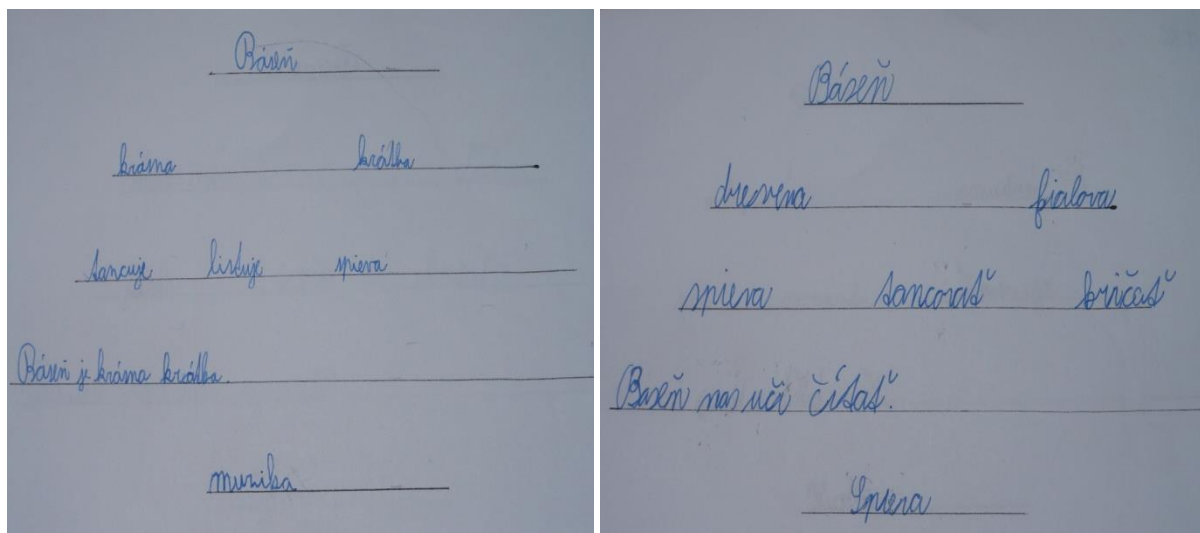
Motivačná fáza

Motivačný text: žiakov sme motivovali prečítaním niekoľkých detských hádaniek a povedačiek z knihy Zlatá brána od Márie Ďuríčkovej na učivo o homonymách, ktoré majú rovnakú zvukovú podobu. Upozornili sme ich na výskyt rýmujúcich sa slov v hádankách, riekankách či povedačkách.

Cieľom metódy päťlístka (cinquain) bolo zopakovať vedomosti žiakov o veršoch – úroveň 1, ktoré sa vyskytujú v poézii ako literárnom útvare s krátkym rozsahom, ale so širokým obsahom. Žiaci pracovali individuálne.

Pravidlá na zostavenie päťlístka – napísané na tabuli:

1. verš: jedno slovo s pomenovaním témy - podstatné meno BÁSEŇ
2. verš: dve slová vyjadrujúce vlastnosti - dve prídavné mená
3. verš: tri slová vyjadrujúce činnosť - tri slovesá
4. verš: emocionálny vzťah k téme vyjadrený štyrmi slovami
5. verš: jedno slovo vyjadrujúce iné pomenovanie témy – synonymum.

Obrázok 3 Päťlístok – ukážky práce žiakov

Prameň: vlastný návrh

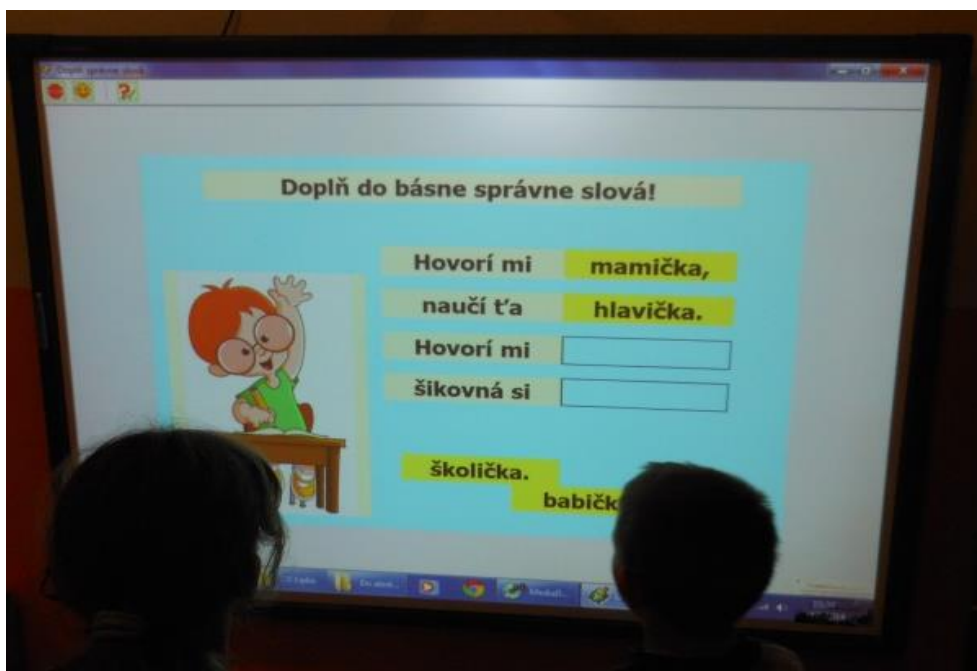
Expozičná fáza

Práca s literárnym textom: cieľom fázy bolo vyhľadať slová, ktoré majú zvukovú zhodu – úroveň 1. V úvodnej časti expozičnej fázy sme si v rámci prierezovej témy MUV pripomenuli, že 15. mája je Medzinárodný deň rodiny. Metódou kladenia otázok sme chceli zistiť, či žiaci poznajú rodiny, v ktorých sú jeden, alebo obaja rodičia inej národnosti a či poznajú tradície a zvyky niektorej cudzej krajiny. Predpokladali sme, že ich odpovede sa budú spájať najmä so sviatkom Halloweenu, čo sa nám aj potvrdilo. Nasledovalo hlasné čítanie textu básne Rozprávka o tom, prečo je ujec ujom od spisovateľa Ľubomíra Feldeka, ktorá je v učebnici Čítanky na strane 26. Po prečítaní textu sme sa zamerali na plnenie úloh z Čítanky. Žiaci mali vymenovať členov rodiny, o ktorých sa píše v básni. Uviedli správny počet postáv. Pokračovali sme rozhovorom o členoch ich rodiny, čím sme prepojili učivo prírodovedy s témou Človek a životné prostredie. Pýtali sme sa na to, kto býva v ich dome, v ktorej časti obce sa ich dom nachádza, kde leží ich obec, v akom okrese a kraji. Nadviazali sme tak na vzdelávaciu oblasť vlastivedy Putujeme po Slovensku. Potom žiaci dostali úlohu individuálne vyhľadať v prečítanom texte slová, ktoré majú rovnaké zvukové zakončenie - úroveň 1. Našli dvojice slov: synka/sinka, dedko/dietko, babka/bábka, ujec/ujeď, mama/ má ma, vnuka/vnúka. Vysvetlili sme žiakom, že tieto dvojice slov, ktoré majú zhodné zvukové znenie a nachádzajú sa na konci verša sú rýmy. Zároveň sme im vysvetlili aj to, že nájdené dvojice slov síce podobne znejú, ale majú rozdielny význam a nazývajú sa homonymá. Žiaci si tak rozšírili svoju slovnú zásobu o nové slová – nepoznali význam slova sinka a ujeď. Pripomenuli sme im, že regionálne oblasti Slovenska majú svoj

jazykový prejav, ktorý nie je spisovný, ale v domácnostiach sa bežne používa, čím sme učivo prepojili s prierezovou RLK. Na upevnenie učiva o verši mali žiaci individuálne vyhľadať v básni verše, v ktorých sa vysvetľuje, prečo je ujec ujom. Spýtali sme sa ich, či súhlasia s názorom spisovateľa na to, ako vzniklo slovo ujec. Ich odpovede boli záporné, pretože sa im spisovateľove zdôvodnenie vzniku slova ujec zdalo neprirozené. Napokon sme chceli, aby uviedli iný príklad na homonymum - úroveň 2, na čo pohotovo reagovali iba dievčatá a vymenovali dvojice sud/súd, píla/pila, hračka/hráčka.

Realizačná fáza

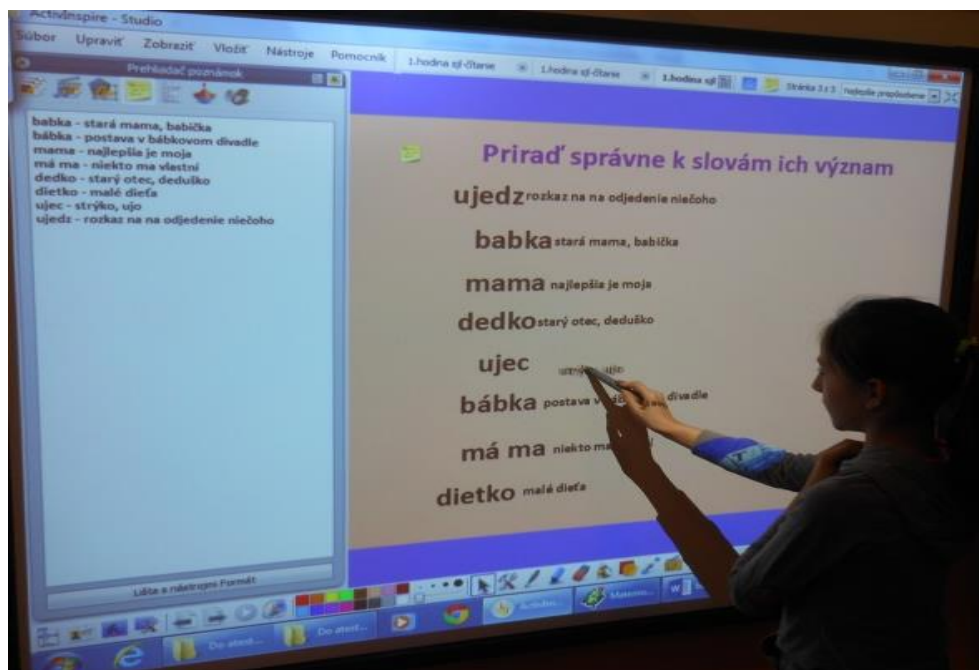
Tvorivé písanie - práca v skupinách: cieľom tejto fázy bolo vytvoriť krátku báseň - úroveň 3. Na aktiváciu tvorivosti sme použili krátke interaktívne cvičenia, ktoré žiaci plnili spoločne. Prvé bolo s dopĺňaním slov na konci verša. Žiaci mali do básničky správne doplniť štyri slová na konci verša. Aj keď bola báseň krátka - štvorveršová, úlohu splnili na druhý pokus, pretože prehodili poradie dvoch slov: mamička a babička.

Obrázok 4 Dopĺňanie rýmov do básne

Prameň: vlastný návrh

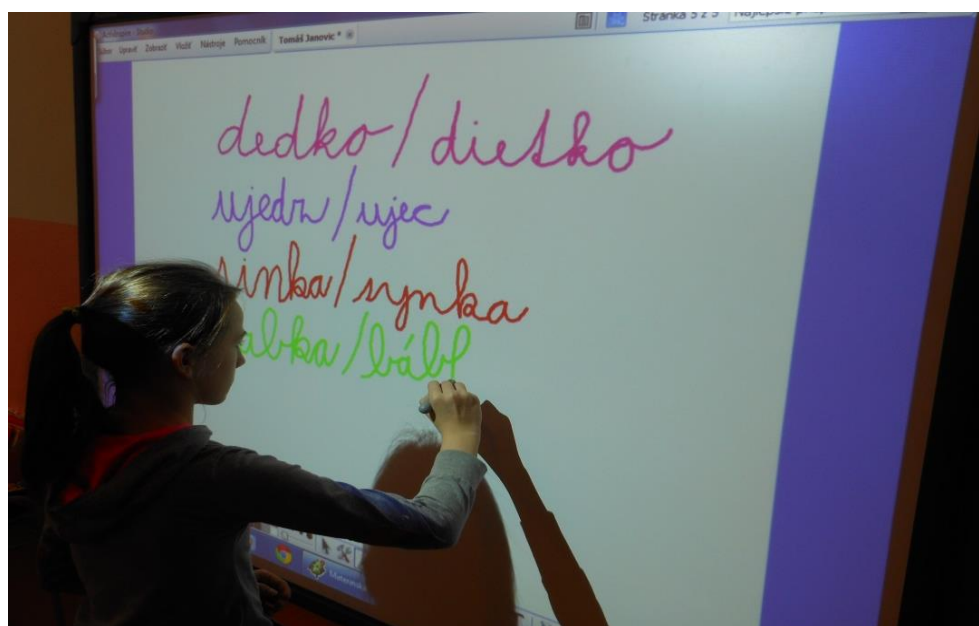
V druhej úlohe, ktorá bola zameraná na uvedomenie si významu slov, mali žiaci k slovám babka, bábka, mama, má ma, dedko, dietko, ujedz, ujec priradiť ich správne vysvetlenie (význam).

Obrázok 5 Prirad'ovanie správneho významu slov

Prameň: vlastný návrh

V tvorivom písaní mali žiaci za úlohu vytvoriť osemveršovú básničku s vtipným dejom na tému rodina, čím sme sledovali naplnenie cieľa tvorivo použiť verš vo vlastnej básni. Žiaci sa sami rozdelili na dve skupiny (dievčatá a chlapci). Na prácu sme žiakom vyhradili desať minút. Z dvojíc rýmujúcich sa slov, ktoré žiaci našli v texte si mali vybrať štyri dvojice. Spoločne sa dohodli na dvojiciach slov babka/bábka, synka/sinka, dedko/dietko, ujec/ujeďz, ktoré žiaci napísali na interaktívnu tabuľu, pričom každú dvojicu farebne rozlíšili. Zadanie práce mali žiaci napísané na tabuli: Napíšte osemveršovú báseň s témou Rodina.

Obrázok 6 Dvojice slov s farebným rozlíšením

Prameň: vlastný návrh

Prezentácia tvorivého písania: Po ukončení daného času sa mali skupiny prezentovať svojou tvorbou. Dievčatá svoju básničku prečítali spoločne – každá prečítala štyri verše. Chlapcov zastupoval skupinou vybraný žiak.

Po prezentácii nasledovala diskusia. Žiakom sme položili tri otázky, ktoré sa týkali tímovej tvorby: 1. Ako sa vám pracovalo?, 2. Čo bolo najťažšie?, 3. Ktorý člen skupiny bol najaktívnejší?

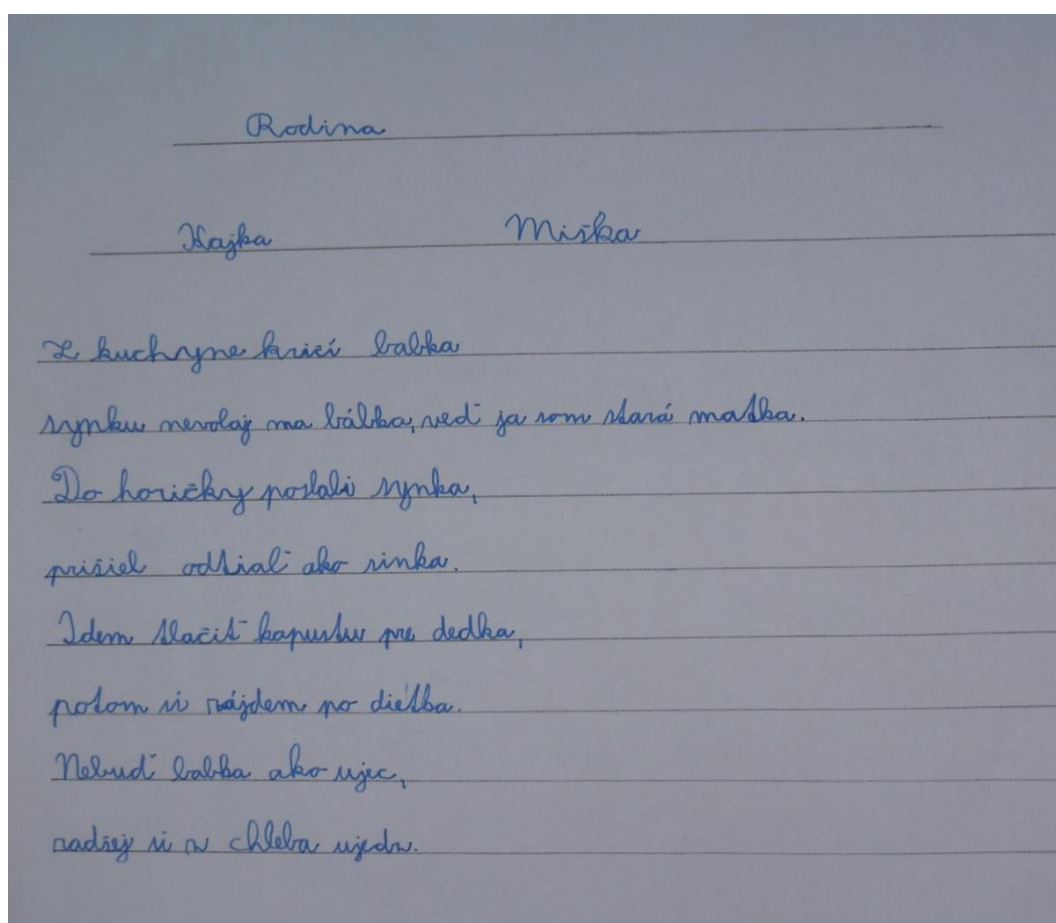
1. Dievčatá sa pri aktivite pomerne rýchlo dohodli a od začiatku spoločne tvorili verše, vzájomne sa dopĺňali. U chlapcov sa prejavil individualizmus, každý pracoval sám, nevedeli sa spoločne dohodnúť na rozdelení úloh a báseň preto nestihli dokončiť.

2. Najťažšie sa skupinám tvorili verše na dvojicu slov ujec/ujedz a synka/sinka, čo nám vysvetľuje skutočnosť, že žiaci nepoznali význam slov sinka a ujedz.

3. Dievčatá sa na tvorbe podieľali rovnakou mierou, spoločne tvorili jednotlivé verše a podľa toho sa navzájom aj ohodnotili.

Diagnostická fáza

Dievčatá vo svojej básničke použili všetky dané dvojice slov. Kontrolou ich práce sme zistili, že rýmy sa nachádzali na konci veršov a zadanie úlohy splnili. Chlapci správne vytvorili básničku zo štyroch veršov, použili však iba dve dvojice daných slov. V ich skupine sa už od začiatku vyskytol problém – každý začal písať sám, až po našom usmernení sa spojili do tímovej práce. Ich básnička mala okrem pravopisných chýb aj nesprávny slovosled.

Obrázok 7 Použitie štyroch dvojíc slov - ukážka tvorby dievčat

Prameň: vlastný návrh

Fixačná fáza – spätná väzba

Žiaci individuálne vypracovali prvé dve úlohy v PZ k Čítanke na strane 15 (viď Príloha 4), ktoré sa spájali s porozumením textu. V prvej úlohe mali zapísať počet osôb bývajúcich v dome z básničky a druhá sa týkala vyhľadania tých veršov, ktoré v básni opisujú rozprávača príbehu. Poslednú tretiu úlohu sme žiakom dali za domácu úlohu.

Záver:

Na záver sme vyhodnotili prácu obidvoch skupín, žiakov sme upozornili na pravopisné a štylistické chyby. Dievčatá sme pochválili za dobrú tímovú spoluprácu. Hrou na rýmovačku – povedz slovo, ktoré má rovnaké zakončenie (rýmuje sa) sme sa snažili u žiakov upevniť pochopenie poznatku o rýme. Použili sme jednoduché slová: mačka, domček, písali, polica. Na sebahodnotenie žiakov sme použili smajlíkov zobrazených na interaktívnej tabuli.

Analýza vyučovacej hodiny

Žiaci sa počas celej hodiny aktívne zapájali do práce. Stanovené ciele hodiny sa nám podarilo splniť. V úvodnej časti vedeli správne odpovedať čo je verš a poézia. V motivačnej fáze sa zabavili hľadaním hádaniek v knihe Zlatá brána a svoje vedomosti o poézii a o verši uplatnili pri písaní päťlístka. Počas expozičnej fázy vedeli vyhľadať zadané výrazy v texte básne a spojiť ich do dvojíc, ktoré majú zvukovú zhodu. Rozšírili si slovnú zásobu o dve nové slová – ujedz a sinka. Rozhovorom o tradíciách iných národov si pripomenuli Medzinárodný deň rodiny. V tvorivom písaní sa podarilo správne a načas vytvoriť osemveršovú báseň iba dievčatám, ktoré použili všetky vybrané dvojice slov umiestnených na konci verša. Chlapci úlohu splnili iba čiastočne, pretože nestihli dokončiť celú báseň z dôvodu zlej spolupráce na začiatku ich spoločného tvorivého písania. V spätnej väzbe žiaci správne vypracovali prvé dve úlohy v PZ, ktoré sa spájali s porozumením textu. V sebareflexii pomocou smajlíkov žiaci ohodnotili všetky aktivity, atmosféru v triede, vlastnú prácu i prácu svojej skupiny. Najviac si pochvalovali prácu s knihou od Márie Ďuríčkovej a písanie päťlístka. Vo vzájomnom hodnotení práce v skupinách sa žiaci zhodne vyjadrili, že všetci pracovali aktívne.

3.3 Hodina čítania s využitím pojmovej mapy a metódy INSERT

Ročník: tretí

Predmet: Slovenský jazyk a literatúra - čítanie

Tematický celok: Rozprávanie v próze – starí rodičia

Téma: Tomáš Janovic

Obsahový štandard: Tomáš Janovic a jeho literárna tvorba pre deti

Organizačná forma výučby: 1 vyučovacia hodina

Ciele:

- kognitívne:
  - rozlíšiť rozdiel medzi umeleckou a náučnou literatúrou – úroveň 1;
  - uviesť aspoň dva tituly daného autora – úroveň 2;
  - vybrať si dôležité informácie – úroveň 3;
- afektívne: vnímať a prijať názory iných;
- psychomotorické: graficky znázorniť literárnu tvorbu daného autora – úroveň 4.

Metódy: riadený rozhovor, individuálna práca, INSERT, pojmová mapa.

Pomôcky: interaktívna tabuľa, počítač s internetom, učebnica Čítanka pre 3. ročník ZŠ, PZ k učebnici Čítanka pre 3. ročník ZŠ, Školský lexikón slovenských spisovateľov, školská knižnica.

Kľúčové slová: spisovateľ, literatúra pre deti, Tomáš Janovic, text, kniha.

Rozvoj kľúčových kompetencií:

- sociálne komunikačné kompetencie (spôsobilosti)
- porozumieť rôznym typom textov; prejsť svoje myšlienky v písanej i ústnej podobe.
- kompetencia (spôsobilosť) učiť sa učiť
- vyberať, hodnotiť a spracovať získané informácie a využiť ich vo svojom učení;
- kompetencia (spôsobilosť) riešiť problémy
- pri riešení problémov hľadať rôzne informácie, uplatňovať kritické myslenie;
- kompetencia (spôsobilosť) v oblasti IKT
- využívať vybrané informačné a komunikačné technológie pri vyučovaní a učení sa;
- osobné, sociálne a občianske kompetencie (spôsobilosti)
- sám vytvárať nové nápady a postupy - rozvoj individuálnej práce v školskom prostredí, prijímať návrhy členov skupiny - rozvoj tímovej spolupráce.

Medzipredmetové vzťahy: vlastiveda

Vnútropredmetové vzťahy: pravopis písania vlastných podstatných mien.

Prierezové témy: OSR, Mediálna výchova (ďalej len MDV), Ochrana života a zdravia (ďalej len OZO)

Štruktúra hodiny

Úvod:

Oboznámenie s cieľom hodiny: žiakov sme oboznámili s tým, že budú pracovať s rôznymi zdrojmi informácií a spoznajú literárnu tvorbu spisovateľa Tomáša Janovica.

Kontrola domácej úlohy: žiakom sme skontrolovali domácu úlohu z PZ k Čítanke.

Opakovanie a precvičovanie učiva: opakovanie poznatkov o poézii a próze.

Forma práce: frontálna práca, individuálna práca, práca v skupine.

Výstupy: pojmová mapa o tvorbe Tomáša Janovica zaradenej v Čítanke pre 3. ročník ZŠ.

Kritéria hodnotenia: písomná pochvala do žiackej knižky za správne vytvorenie pojmovej mapy.

Motivačná fáza

Motivácia: so žiakmi sme sa presunuli do školskej knižnice, kde mali za úlohu vyhľadať knihy spisovateľa Tomáša Janovica. Zistili, že v knižnici máme knihu Veselá kniha do prvej lavice, z ktorej sme im prečítali básničku o elektrine pod názvom Hodina skrývačky (viď Príloha 2). Po prečítaní sme ich upozornili na bezpečnosť pri práci s elektrickými spotrebičmi, s ktorými by mali manipulovať iba dospelí, čím sme nadviazali na prierezovú tému OZO.

Expozičná fáza

Práca s textom: prečítaním náučného textu o spisovateľovi Tomášovi Janovicovi od autorky Ľubice Kepštovej (viď Príloha 3) sme nadviazali na motivačnú fázu hodiny. Úlohou žiakov, ktorú plnili individuálne, bolo počas čítania označovať časti textu pomocou znakov metódy INSERT. Tie mali napísané na tabuli. Zistili sme, že známe pre nich bolo iba meno autorky textu a spisovateľa. Taktiež to, že majú záujem o čítanie kníh zobrazovaných v texte prostredníctvom obrázkov, pretože ich žiaci označili znakom otáznika. Týmto znakom bol označený aj údaj o Islande a preto sme žiakom na interaktívnej tabuli vyhľadali mapu sveta a ukázali, kde sa ostrov nachádza, na čo reagovali, že je to celkom blízko našej republiky. Nesúhlasili s názorom autorky, že

spisovateľ sa ostýchavo usmieva, pretože sa podľa nich spisovateľ usmieva ako šťastný klaun a ten je veľmi smelý, lebo zabáva všetky deti v cirkuse. Spýtali sme sa žiakov, či vedia určiť aký druh textu si prečítali - úroveň 1, na čo odpovedali, že to nie je poézia ani próza. Vysvetlili sme im, že sa jedná o náučný text napísaný formou rozprávania.

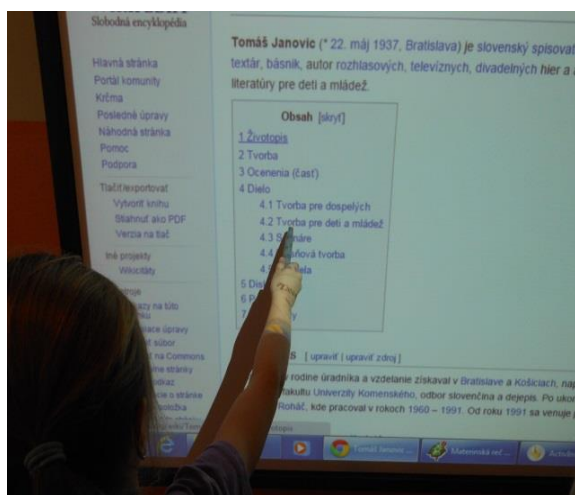
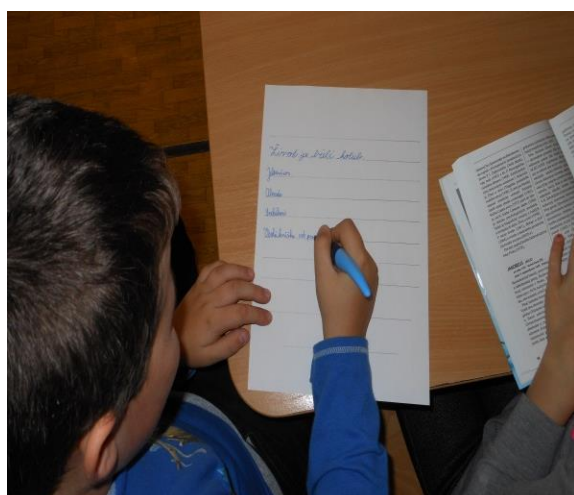

Obrázok 8 Práca s textom pomocou metódy INSERT

Prameň: vlastný návrh

Realizačná fáza

Žiakov sme zámerne rozdelili do dvoch skupín tak, aby v každej bola jedna žiačka. Obidve skupiny mali za úlohu vyhľadať a vybrať zaujímavé informácie o Tomášovi Janovicovi - úroveň 3. Jedna skupina pracovala na interaktívnej tabuli a druhá v lexikóne slovenských spisovateľov. Touto aktivitou sme spojili učivo s prierezovou témou MDV. Výsledky každej skupiny prezentoval jeden zástupca zvolený skupinou.

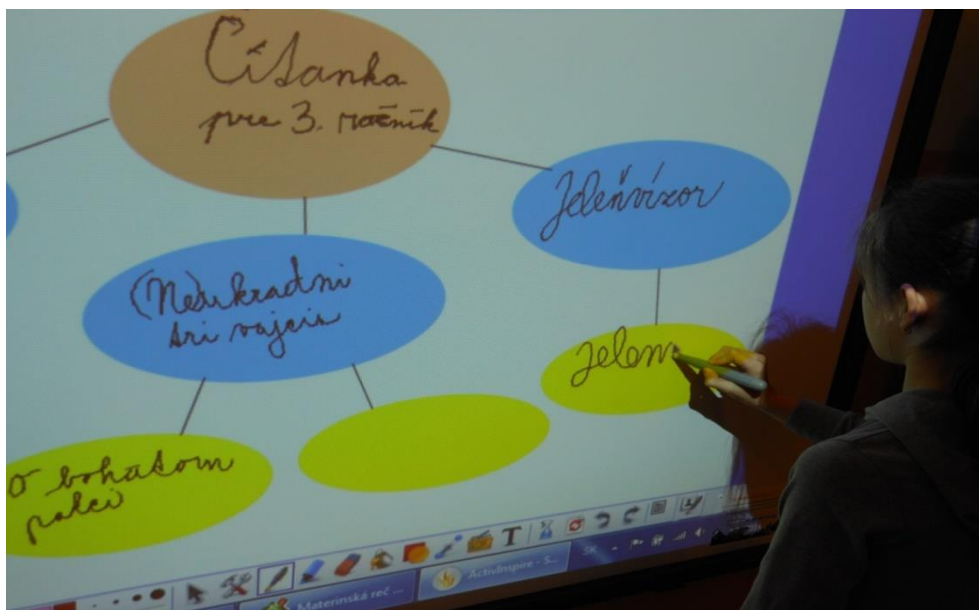

Obrázok 9 Ukážky práce s lexikónom a s internetom

Prameň: vlastný návrh

Pojmová mapa: cieľom tejto aktivity bolo vytvorenie pojmovej mapy - úroveň 4, čo súviselo s druhou úlohou v Čítanke. Žiaci pracovali individuálne. Po vysvetlení sa aktívne

pustili do listovania Čítanky a s prácou boli pomerne rýchlo hotoví. Správne výsledky potom spoločne zaznamenali do pojmovej mapy zobrazenej na interaktívnej tabuli.

Obrázok 10 Dopĺňanie pojmovej mapy na interaktívnej tabuli

Prameň: vlastný návrh

Diagnostická fáza

Kontrolou jednotlivých pojmových máp sme zistili, že žiaci mali vypísané všetky knihy Tomáša Janovica zaradené v Čítanke. Obe dievčatá mali úlohu presne vypracovanú, ale chlapci k názvom kníh nesprávne priradili názvy textov. Podľa nás je pravdepodobnou príčinou ich nedostatočná vlastná kontrola a sústredenosť na prácu.

Fixačná fáza – spätná väzba

V úvode tejto fázy sme chceli, aby žiaci vymenovali čo najviac kníh od Tomáša Janovica - úroveň 1. Uviedli štyri knihy: Kto sa nehrá, z kola von; Jeleňvízor; Veselá kniha do prvej lavice a (Ne)ukradni tri vajcia. Žiaci individuálne vypracovali časť úlohy v PZ k Čítanke na strane 21 (viď Príloha 4), v ktorej mali vyznačiť krížikom, kde môžu nájsť uvedené tituly Tomáša Janovica. Na výber mali štyri možnosti: domáca knižnica, školská knižnica, miestna knižnica a nenašiel som. My sme im zadali vypracovať možnosť školská knižnica. Dokončiť úlohu v PZ dostali za domácu úlohu.

Záver:

V závere hodiny sme vyhodnotili prácu s pojmovou mapou. Vysvetlili sme im, že do pojmovej mapy chybne zaznamenávali údaje o tituloch kníh, ktoré zamenili za názvy úryvkov. Žiakom, ktorí presne splnili úlohu, sme zapísali pochvalu do žiackej knižky. Pomocou smajlíkov sa žiaci vyjadrili k svojej činnosti, k priebehu celej hodiny a k použitým metódam. Najviac ich zaujala návšteva školskej knižnice a tvorenie pojmovej mapy. Páčil sa im text v Čítanke a potešilo ich, že v učebnici majú takých textov viac.

Analýza vyučovacej hodiny

Hodina splnila naše očakávania a stanovené ciele sa nám podarilo dosiahnuť. Aj keď žiaci nemajú skúsenosti s tvorbou pojmovej mapy, prekvapili nás svojimi výsledkami aj

názormi na danú aktivitu. Potešilo nás, že žiaci prejavili záujem o čítanie kníh, čo sa nám na druhý deň potvrdilo vypožičanými titulmi zo školskej knižnice. Vytvorenie zmiešaných skupín sa ukázalo ako vhodná voľba, pretože dievčatá vedeli chlapcov vhodne usmerniť a rozdeliť činnosti jednotlivých členov skupiny a tak sa obidvom skupinám podarilo splniť zadanie úlohy. Pri porovnávaní zistených údajov skupiny zistili, že ich poznámky sa takmer zhodovali. Sebareflexiou pomocou smajlíkov sa všetci žiaci vyjadrili, že sa im pracovalo dobre a hodina sa im páčila.

Záver a navrhované odporúčania pre prax

Celková analýza jednotlivých vyučovacích hodín nás priviedla k viacerým podstatným záverom a odporúčaniam.

Cieľom čítania je na jednej strane čítanie pre literárny zážitok a na druhej strane čítanie pre získavanie informácií. Produkt čítania sa tak stáva produktom individuálneho poznania a preto viaceré z použitých metód v praktickej časti sme použili ako nástroj stimulovania jazykových a poznávacích procesov pri porozumení textu. Na to, aby sa žiaci texty neučili iba memorovať, ale najmä aby im aj porozumeli, je nevyhnutné viesť ich k takým technikám učenia sa, ktoré im pomáhajú trvalejšie si osvojiť nové poznatky a informácie a v tomto smere sa nám použité metódy veľmi osvedčili. Porozumenie textu zahŕňa vyhľadávanie kľúčových informácií, kde odporúčame použiť metódy INSERT, päťlístok či tvorbu pojmovej mapy, pretože žiaci v nich majú priestor na prezentáciu vlastných myšlienok a uľahčujú im stručne a prehľadne zosúladiť najdôležitejšie poznatky o téme.

Ak žiaci porozumejú textu, s ktorým pracujú, zlepší sa aj ich kvalita čítania, pretože vedia rozlíšiť jednotlivé úrovne textu a ich význam. Aktívnou prácou s rôznymi druhmi literatúry sa učia rozoznávať ich štruktúru a dôsledkom toho vedia samostatne vyhľadávať informácie, ktoré vyplývajú zo zadaných úloh. Práca s literatúrou pre deti žiakov silne motivuje k čítaniu a preto odporúčame obnovovať školskú, ale i pedagogickú knižnicu o nové a kvalitné literárne tituly.

ZÁVER

Kniha ako zdroj informácií sa stáva prostriedkom objavovania a poznávania sveta i vlastnej identity jedinca. Človek je schopný komunikovať a vyjadrovať sa viacerými spôsobmi a literatúra je pre neho zdrojom pri vzdelávaní a učení sa, je zdrojom jeho estetického vnímania a prežívania deja vo svojom vnútri.

V našej práci sme sa zameriavali na rozvoj čitateľskej gramotnosti žiakov tretieho ročníka primárneho vzdelávania. Obsahom prvej časti boli odborné poznatky z oblasti rozvoja čitateľských zručností od počiatočného čítania až po čítanie s porozumením. Druhá časť sa zameriavala na inovatívne spôsoby vyučovania a ich charakteristiku. V tretej časti sme opísali priebeh troch vyučovacích hodín čítania v treťom ročníku základných škôl. V nich boli aplikované zvolené aktivizačné metódy, ktorými sme smerovali k splneniu hlavného i čiastkových cieľov osvedčenej pedagogickej skúsenosti.

Analýzou vyučovacích hodín a použitých metód sme dospeli k záveru, že inovácia vyučovacieho procesu prostredníctvom aktivizačných metód prináša lepšie vzdelávacie výsledky aj u slabšie prospievajúcich žiakov, pomáha skvalitniť ich úroveň vedomostí, rozvíja sa pri nich samostatnosť, tvorivosť a kritické myslenie žiakov, zlepšuje sa kvalita čítania žiakov, ktorí tak lepšie chápu význam učebného textu a tým sa rozvíjajú ich čitateľské zručnosti. Taktiež sa zvyšuje záujem žiakov o literatúru a ich motivácia k individuálnemu čítaniu.

V navrhovaných odporúčaníach pre prax sme preto uviedli obnovovať ponuku školskej knižnice zakúpením nových publikácií s literatúrou pre deti a mládež. Dôvodom je veľa dobrých spisovateľov, ktorí dokážu písať príbehy pútavo, poučne ale i zábavne, čo deti nesmierne zaujíma a priťahuje.

Použité metódy odporúčame uplatňovať vo výchovno-vzdelávacom procese všetkým učiteľom, pretože ich hodiny sa stanú zábavné, plné zážitkov s pozitívnou a tvorivou pracovnou atmosférou v triede. Zlepšia sa vzťahy medzi žiakom a učiteľom, vzájomné vzťahy medzi žiakmi, ktorí sa budú tešiť na každú vyučovaciu hodinu. Aj u žiakov s poruchou výslovnosti pozorujeme zvýšenú aktivitu, tvorivosť a záujem o ústny prejav na hodinách.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. BELUŠ, Imrich: Školský lexikón slovenských spisovateľov. 2010. 1. vydanie. Bratislava : Príroda, s.r.o., 2010. ISBN 978-80-07-01819-8
2. FENYVESIOVÁ, Lívia: Teória vyučovania – vybrané kapitoly. 2013. 1. vydanie. Nitra : PF UKF v Nitre, 2013. ISBN 978-80-558-0392-0
3. GAVORA, Peter: Žiak a text. 1992. 1. vydanie. Bratislava : SPN, 1992. ISBN 80-08-00333-2
4. GAVORA, Peter et al.: Ako rozvíjať porozumenie textu u žiaka: príručka pre učiteľa. 2008. Nitra : Enigma, 2008. ISBN 978-80-89132-57-7
5. GEJDUŠOVÁ, Ivana – HOMOLOVÁ, Kateřina – HYPLOVÁ, Jana et al.: Překračování hranic obvyklosti. 2010. 1. vydanie. Ostrava : PF Ostravská univerzita v Ostrave, 2010. ISBN 978-80-7368-920-9
6. HIRSCHNEROVÁ, Zuzana: Pracovný zošit Čítanka pre 3. ročník základných škôl. 2013. Bratislava : AITEC, s. r. o., 2013. ISBN 978-80-8146-059-3
7. HIRSCHNEROVÁ, Zuzana – FILAGOVÁ, Markéta – ONDRÁŠ, Miloš: Čítanka pre 3. ročník základných škôl. 2012. 2. vydanie. Bratislava : OG – Vydavateľstvo Poľana, s. r. o., 2012. ISBN 978-80-8116-012-7
8. KOTRBA, Tomáš – LACINA, Lubor: Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga. 2011. 2. prepracované a doplnené vydanie. Brno : Barrister & Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-34-1
9. KOVÁROVÁ, Dana – KURTULÍKOVÁ, Alena: Mimočítankové čítanie 3. ročník: metodické poznámky. 2009. 1. vydanie. Bratislava : Orbis Pictus, 2009. ISBN 978-80-7158-969-3
10. LAPITKA, Marián: Zovšeobecňovanie ako cieľ literárnej výchovy v základnej a strednej škole. 2005. In: Pedagogická revue, marec – apríl 2005, roč. 57, č. 7, s. 87-98. ISSN 1335-1982
11. PETLÁK, Erich: Pedagogicko-didaktická práca učiteľa. 2000. Bratislava : Iris, 2000. ISBN 80-89018-05-X
12. PETLÁK, Erich: Všeobecná didaktika. 2004. Bratislava : Iris, 2004. ISBN 80-89018-64-5

Internetové zdroje

13. KAŠIAROVÁ, Nadežda: Čitateľská gramotnosť v primárnom vzdelávaní. 2011. [online] 1. vydanie. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave, 2011. ISBN 978-80-8052-283-1 [cit. 23. marca 2014] Dostupné na www: http://www.mpc-edu.sk/library/files/ka_iarov_prim_rne_vzdel_vanie.pdf
14. KAŠIAROVÁ, Nadežda – SIHELKY, Boris: Tvorba testov na rozvoj čitateľskej gramotnosti. 2012. [online] 1. vydanie. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave, 2012. ISBN 978-80-8052-449-4 [cit. 23. marca 2014] Dostupné na www: http://www.mpc-edu.sk/library/files/sihelsky_kasiarova_web.pdf
15. ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM: Slovenský jazyk a literatúra – príloha ISCED 1. 2011. [online] Bratislava : ŠPÚ, 2011 [cit. 30. novembra 2014] Dostupné na www: http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/1stzs/isced1/vzdelavacie_oblasti/slovensky_jazyk_isced1.pdf

ZOZNAM PRÍLOH

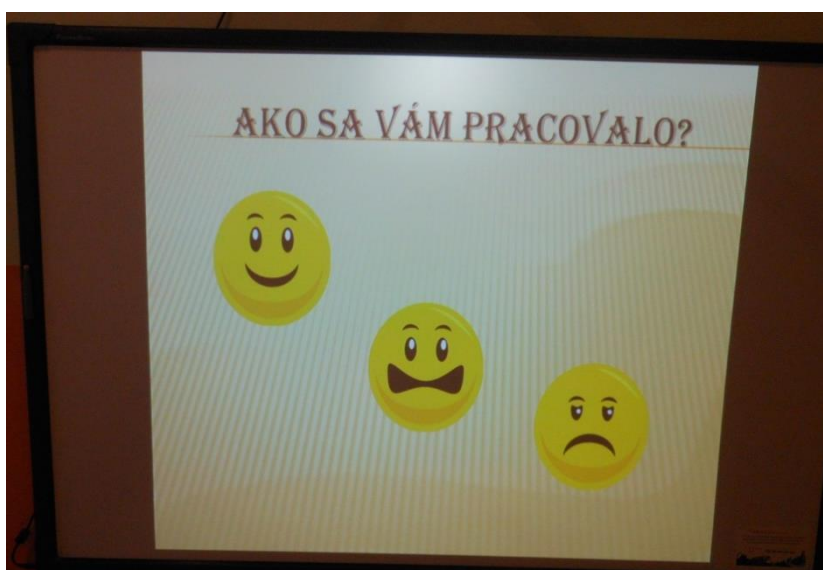
Príloha 1 Sebareflexia

Príloha 2 Úryvok z knihy Tomáša Janovica Veselá kniha do prvej lavice

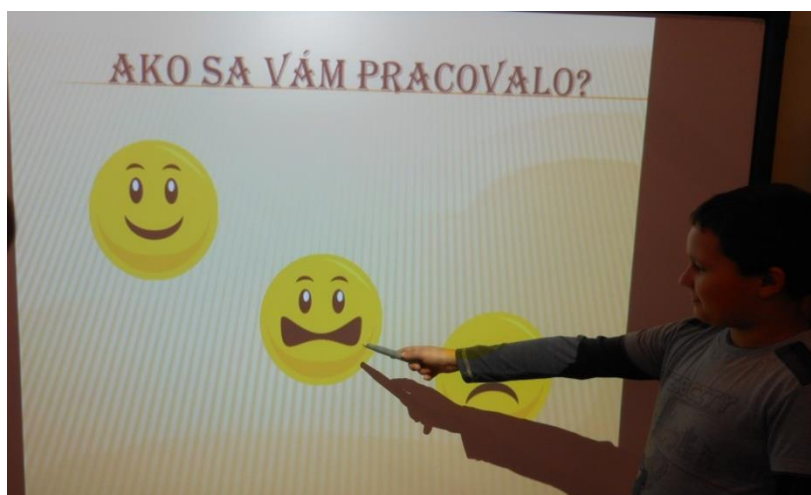
Príloha 3 Ukážka textu z Čítanky pre 3. ročník ZŠ

Príloha 4 Ukážky strán v PZ k Čítanke pre 3. ročník ZŠ

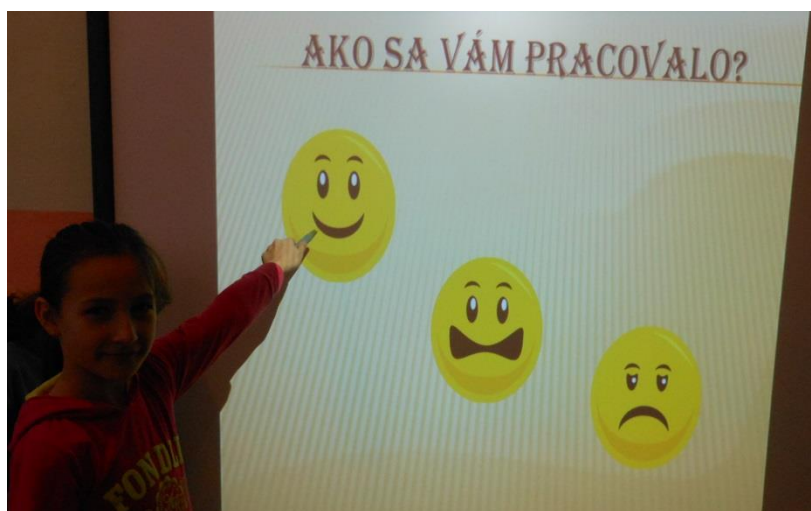

Smajlíky na sebareflexiu žiakov

Reflexia úspechov

Reflexia aktivít

HODINA SKRÝVAČKY

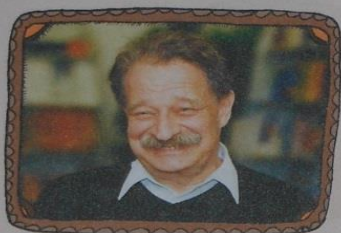
Tomáš Janovic

Elektrina,
prisámvačku,
rada sa hrá
na skrývačku.
Skryje sa vám tu i ta,
ani ješ' si nepýta.
Vbehne do baterky
našej malej Terky.
Potom do žiarovky
prekvapenej Žofky.
No a v rámci skrývačky
skočí rovno do práčky.
Stade do rozhlasu,
ved' má málo času.
Ale pozor,
raz – dva – tri o pác.
Nechytaj ju,
spraví s tebou bác!

Tomáš Janovic

Napísala Ľubica Kepštová

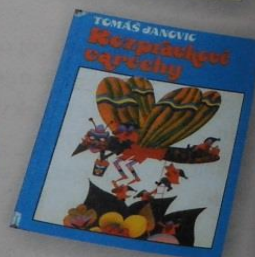
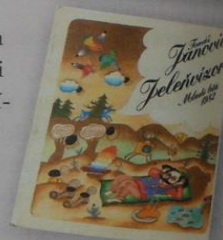
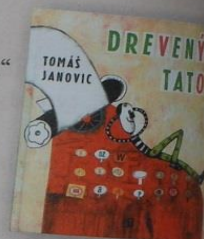

Zdá sa vám, že spisovateľ na našom obrázku sa ako ostýchavo usmieva? Nemýlite sa. Je veľmi sebakritický, najmä odvtedy, ako ho jeho dve dcéry Táňa a Kata začali volať „drevený tato“. Nemyslite si však, že bol z toho nešťastný! Keď dcéry boli veľmi plané, jednoducho ich vylátal varechou. Aký by to bol však básnik, keby nemal ľútostivé srdce. Aby jeho dcéry neboli pri vyplácaní smutné, poprosil uja maliara, aby varechy vyzdobil. Každý

deň v týždni Táňa a Kata dostávali inú rozprávkovú varechu. V pondelok Aladinovou lampou, v utorok Zhavranenými bratmi, vo štvrtok Zlatovláskou, v nedeľu Budkáčikom a Dubkáčikom. „Bolo pre ne potechou dostať takou varechou.“

Keď básnik jedného dňa zistil, že jeho dcéry, ktoré celé dni vysedávali pred televízorom, odmietli chodiť do lesa, odhodlal sa na odvážny čin. Skrížil televízor s jeleňom. Čo z toho vzniklo? Jeleňvízor. Namiesto parohov mal antény, namiesto brucha televízor. Rozbehol sa do lesa a básnikove dcéry hybaj za ním!

Napriek rozmanitým spochybňujúcim informáciám o jeho šikovnosti môžeme povedať, že Tomáš Janovic si vedel ako básnik vždy poradiť. Ba poradí aj vám, napríklad kde rýchlo a spoľahlivo opraví pokazenú hlavu. Všetko má však svoj háčik. Ak rozbijete okno, nikdy, prosím neklamte, že ho rozbila padajúca hviezda! To by vám potom narástol taký dlhý nos, že by vás ťahal až na Island. A obávam sa, že v takom prípade by vám už nepomohol ani náš vynachádzavý básnik Tomáš Janovic.

1 Do textu o spisovateľovi Tomášovi Janovicovi sa ukryli názvy niektorých jeho kníh. Pokús sa ich nájsť.

2 Nájdí v čítanke ďalšie texty spisovateľa Tomáša Janovica.

Príloha 4 Ukážky strán v PZ k Čítanke pre 3. ročník ZŠ

Čítanka, strana 21

Názov: **Spievať** **Lubomír Feldek**

Z knihy:

1. a) Vyfarbi červenou farbičkou slová, ktoré vyjadrujú, o čom je báseň Lubomíra Feldeka *Telefón*.
b) Vyfarbi modrou farbičkou slová, ktoré vyjadrujú, o čom je príbeh Tomáša Čelovského *Telefón*.

Diagram slovného súvislosti:

- samota
- nepokoj
- písanie
- rozprávania
- priateľstvo
- klebety
- náhlenie
- nedorozumenie
- park
- mýlenie
- kúpanie
- plávanie
- škola
- radost
- zaujímavé informácie
- jedlo

2. Nájdi a označ v štvorsmerovke priezviská spisovateľov. Zo zvyšných písmen zlož tajničku.

C	K	N	A	V	O	D	N	E	B	M. VÁLEK	T. JANOVIC	J. PAVLOVIČ	
E	I	A	S	L	O	V	K	E	C	D. DUŠEK	V. KLIMÁČEK	K. PĚM	
P	C	V	A	L	E	K	E	T	C	G. FUTOVÁ			
C	V	R	A	N	S	E	C	V	I	K. BENDOVI			
E	A	A	V	P	K	S	A	O	V	E. ČEPČEKOVÁ			
K	R	T	O	E	I	U	M	L	O	J. NAVRÁTIL			
O	O	I	T	M	S	D	I	V	N	J. BLAŽKOVÁ			
V	M	L	U	P	I	S	L	A	A	Š. MORAVČÍK			
A	O	V	F	A	T	E	K	P	J				
L	I	A	A	V	O	K	Z	A	L	B			

3. Do tabuľky vpiš správne verše alebo poradie veršov básne *Telefón*.

5. verš	
9. verš	druhým koncom pri starkom.
21. verš	Rušia nás a počuť málo!

4. Do bubliny vpiš, čo povieš, keď zodvihneš telefón.

PZ strana 14

HNEDÁ **Čítanka, strana 26**

Názov: **Rozprávka o tom, prečo je ujec ujom**

Z knihy:

1. Spočítaj a zapíš, koľko ľudí v dome býva.

2. Vypíš z básne verše, z ktorých sa dozvedáme, kto básne rozpráva.

3. a) Do obrázka domu vpiš mená ľudí, ktorí bývajú vo vašom dome/byte.
b) Do obrázkov domov vpiš mená ľudí, ktorí u vás nebyvajú, ale rád k nim chodievajú.

PZ strana 15

Tomáš Janovic **Čítanka, strana 36**

Označ krížikom, kde všade môžeš nájsť knihy Tomáša Janovica.

	V domácej knižnici	V školskej knižnici	V miestnej knižnici	Nenašiel som
(Ne)ukradni tri vajcia				
Snehuliaci				
O cestovaní nosa Dlhonosa z paneláku na Island				
Zakopol som o kalamár				
Malá samoobsluha				
Dín a Dán				
Drevený tato a jeho rozprávkové varechy				
Jeleňvizer				
Kráľovná krásy				
My sme majstri nad majstrov				
Kto sa nehrá, z kola von				
Les				
Veselá knižka do prvej lavice				

PZ strana 21